

ZARZĄDZENIE MINISTRA TRANSPORTU, ŻEGLUGI I ŁĄCZNOŚCI

z dnia 28 marca 1989 r.

w sprawie czasu pracy i wypoczynku personelu latającego.

Na podstawie art. 42 ust. 4 ustawy z dnia 31 maja 1962 r. — Prawo lotnicze (Dz. U. Nr 32, poz. 153, z 1984 r. Nr 53, poz. 272, z 1987 r. Nr 33, poz. 180 i z 1988 r. Nr 41, poz. 324) zarządza się, co następuje:

Przepisy ogólne

§ 1. Zarządzenie określa warunki wykonywania przez członków personelu latającego uprawnień wynikających z licencji, niezbędne do zapewnienia bezpieczeństwa lotów.

§ 2. Ilekroć w zarządzeniu jest mowa:

- 1) o „ogólnym czasie wykonywania czynności lotniczych” — rozumie się przez to czas lotu i czas wykonywania czynności lotniczych na ziemi, to jest:
  - a) organizowania lotu, nie mniej jednak niż 1 godzinę przed startem statku powietrznego,
  - b) oczekiwania na lot,
  - c) wykonywania czynności po wylądowaniu lub zakończeniu lotu, nie mniej jednak niż 1/2 godziny od chwili wyłączenia silników statku powietrznego,
  - d) pełnienia dyżurów i wykonywania innych czynności na ziemi, do których członek personelu latającego został wyznaczony,
  - e) lotu statkiem powietrznym w charakterze pasażera podczas podróży służbowej,
- 2) o „kolejnych 24 godzinach” — rozumie się przez to kolejny okres 24-godzinny, liczony od momentu przystąpienia do wykonywania czynności lotniczych, niezależnie od przerw, jakie w tym okresie występowały przy wykonywaniu zajęć służbowych.

§ 3. 1. Członek personelu latającego może przystąpić ponownie do wykonywania czynności lotniczych, jeżeli nie przerwany zajęciami służbowymi okres wypoczynku członka personelu latającego:

- 1) po okresie co najmniej 8 godzin ogólnego czasu wykonywania przez niego czynności lotniczych wynosił nie mniej niż 10 godzin,
- 2) po okresie ponad 10 godzin ogólnego czasu wykonywania przez niego czynności lotniczych wynosił co najmniej tyle, ile trwało wykonywanie czynności lotniczych poprzedzających ten wypoczynek.

2. Pracodawca powinien zapewnić członkowi personelu latającego wypoczynek w warunkach hotelowych w pokojach jednoosobowych. Pokoje te w strefach klimatycznych o temperaturach przekraczających $+25^{\circ}\text{C}$ powinny być wyposażone w sprawnie działające instalacje klimatyczne i sanitarne.

§ 4. 1. Członek personelu latającego, zatrudniony zawodowo w tym charakterze, obowiązany jest raz na rok, w ustalonym przez pracodawcę terminie, uczestniczyć co najmniej dwa tygodnie w obozie kondycyjnym. Na zalecenie komisji lotniczo-lekarskiej lub lekarza sprawującego

opiekę nad personelem latającym uczestnictwo w obozie kondycyjnym może być zastąpione leczeniem sanatoryjnym lub inną kuracją specjalistyczną.

2. Przerwa między urlopem wypoczynkowym a uczestnictwem w obozie kondycyjnym powinna wynosić co najmniej 3 miesiące. W uzasadnionych przypadkach, za zgodą lekarza sprawującego opiekę nad personelem latającym, przerwa między urlopem wypoczynkowym a uczestnictwem w obozie kondycyjnym może być skrócona.

3. Przepisy ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio do kontrolerów ruchu lotniczego mających uprawnienia do kontroli radarowej, z tym że okres uczestnictwa w obozie kondycyjnym powinien wynosić dwa tygodnie.

Normy czasu wykonywania czynności lotniczych przez członków personelu latającego zatrudnionych w lotnictwie komunikacyjnym

§ 5. 1. Członek personelu latającego zatrudniony w lotnictwie komunikacyjnym nie może przekroczyć norm czasu wykonywania czynności lotniczych, określonych w następującej tabeli:

Lp.	Skład załogi	Ogólny czas wykonywania czynności lotniczych w ciągu kolejnych 24 godzin (w godzinach)	Maksymalna liczba lądowań	Czas lotu w godzinach		
				w ciągu kolejnych 24 godzin	w ciągu miesiąca kalendarzowego	w ciągu 1 roku kalendarzowego
1	2	3	4	5	6	7
1	Minimalny skład załogi lotniczej, ustalony w instrukcji użytkownika danego statku powietrznego w locie	11 12 13	4 3 1	8 9 10	100	800
2	Minimalny skład załogi powiększony o 1 pilota, który ma uprawnienia do wykonywania funkcji dowódcy statku powietrznego na danym typie samolotu	14	1	12		
3	Dwie kompletne załogi	18	1	16		

2. Określona w tabeli w kolumnie 4 maksymalna liczba lądowań może być przekroczona o 1 lądowanie w razie konieczności wykonania lądowania nie przewidzianego pianem lotu.

3. Jeżeli czas lotu podczas jednego rejsu przy minimalnym składzie załogi dwóch osób przekroczy 12 godzin, pracodawca zobowiązany jest do wyznaczenia na ten rejs dwóch załóg.

4. W razie zabrania dwóch załóg na pokład samolotu, pracodawca powinien zapewnić w czasie lotu oddzielną wentylowaną przestrzeń w samolocie, odseparowaną od pasażerów, umożliwiającą załodze nie wykonującej czasowo czynności wypoczynek w pozycji leżącej.

5. Członkom personelu latającego wykonującym loty w załodze o powiększonym składzie przysługuje prawo do wypoczynku w warunkach hotelowych w wymiarze nie krótszym niż podwójna liczba godzin ogólnego czasu wykonywania czynności lotniczych.

§ 6. Przekroczenie ogólnego czasu wykonywania czynności lotniczych w ciągu kolejnych 24 godzin może nastąpić za zgodą dowódcy statku powietrznego w razie:

- 1) konieczności wykonania lotu w celach poszukiwawczych lub ratowniczych,
- 2) opóźnienia lotu z przyczyn uzasadnionych, a w szczególności z powodu:
  - a) niesprzyjających warunków atmosferycznych,
  - b) oczekiwania na pasażerów,
  - c) usuwania usterek

— nie więcej jednak niż o jedną godzinę.

§ 7. 1. Jeżeli ogólny czas wykonywania czynności lotniczych przekroczy jednorazowo 6 godzin, pracodawca powinien zapewnić członkom personelu latającego czas niezbędny na spożycie posiłku na jednym z lotnisk, o ile posiłek nie zostanie wydany na pokładzie samolotu.

2. Czas pobytu członka personelu latającego na lotnisku położonym poza miejscem stałego zamieszkania, przekraczający 6 godzin zgodnie z rozkładem lotów, uprawnia do wypoczynku w warunkach hotelowych.

3. Wykonywanie czynności lotniczych między godziną 22.00 a 6.00 czasu lokalnego powoduje, że każda godzina wykonywania tych czynności odpowiada 1 godzinie

i 20 minutom zaliczanym do ogólnego czasu wykonywania czynności lotniczych. Początek i koniec wykonywania czynności lotniczych liczy się według czasu lokalnego miejsca startu samolotu.

4. Wykonanie lotu w pasie strefowej zmiany czasu uprawnia członka personelu latającego do 24 godzin nieprzerwanego wypoczynku, przysługującego za każde 3 godziny różnicy czasu. Różnica długości geograficznej $h = \pm 15^\circ$ odpowiada jednej godzinie czasu astronomicznego.

5. W razie wykonywania lotu na specjalne zlecenie pracodawcy lub organów państwowego nadzoru lotniczego (lot techniczny, lot z szybko psującym się frachtem, lot poszukiwawczo-ratowniczy), czas wypoczynku określony w ust. 4 może być skrócony, jednak nie więcej niż o 50%. Skrócenie czasu wypoczynku nie może być stosowane częściej niż raz w ciągu kolejnych 14 dni.

6. Członkowi personelu latającego pracodawca zapewnia co najmniej tyle dni wolnych od pracy w miejscu zamieszkania, ile w danym miesiącu przypada dni wolnych od pracy, w tym co najmniej 1 dzień w niedzielę.

Normy czasu wykonywania czynności lotniczych przez członków personelu latającego w lotnictwie ogólnym

§ 8. 1. Członek personelu latającego, wykonujący loty w lotnictwie ogólnym, nie może przekroczyć następujących norm czasu wykonywania czynności lotniczych:

- 1) 10 godzin ogólnego czasu wykonywania czynności lotniczych w ciągu kolejnych 24 godzin,
- 2) 6 godzin czasu lotu w ciągu kolejnych 24 godzin,
- 3) 30 godzin czasu lotu w ciągu tygodnia kalendarzowego,
- 4) 120 godzin czasu lotu w ciągu miesiąca kalendarzowego,
- 5) 600 godzin czasu lotu w ciągu roku kalendarzowego.

2. Za 1 godzinę lotu wykonanego na wysokości poniżej 50 m od powierzchni ziemi zalicza się do ogólnego

czasu wykonywania czynności lotniczych 1 godzinę i 20 minut.

3. Za 1 godzinę lotu wykonanego na wysokości powyżej 4000 m od powierzchni ziemi na statkach powietrznych nie mających kabiny ciśnieniowej zalicza się do ogólnego czasu wykonywania czynności lotniczych 1 godzinę i 20 minut.

§ 9. Przekroczenie ogólnego czasu wykonywania czynności lotniczych w ciągu kolejnych 24 godzin może nastąpić za zgodą dowódcy statku powietrznego w razie:

- 1) udziału w akcjach poszukiwawczo-ratowniczych oraz patrolowania akwenów morskich i obszarów leśnych, a także udziału w przeciwpożarowych akcjach gaśniczych — o 2 godziny,
- 2) wykonywania zabiegów agrochemicznych upraw rolnych i leśnych zagrożonych przez szkodniki — o 3 godziny,
- 3) dyżurowania w gotowości do startu w ciągu 30 minut, w warunkach hotelowych (z zapewnieniem snu, kąpeli i wyżywienia) — o 6 godzin,
- 4) wykonywania lotu wyczynowego w sporcie lotniczym.

§ 10. Przekroczenie ogólnej liczby godzin lotu, określonej w § 8 ust. 1 pkt 2, może nastąpić za zgodą dowódcy statku powietrznego o 2 godziny w razie wykonywania zadań określonych w § 9. Przekroczenie dobowej normy czasu lotu może nastąpić jedynie w dwóch kolejnych dniach, z zachowaniem tygodniowej normy czasu lotu.

§ 11. Traci moc zarządzenie Ministra Komunikacji z dnia 2 lipca 1974 r. w sprawie czasu wykonywania czynności lotniczych i wypoczynku personelu latającego lotnictwa cywilnego (Monitor Polski Nr 25, poz. 149 i z 1975 r. Nr 23, poz. 150).

§ 12. Zarządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Minister Transportu, Żeglugi i Łączności: *J. Kamiński*